

EL SISTEMA NACIONAL D'INNOVACIÓ

Ana Cortés

Un destí incert per a les universitats

El passat mes de setembre s'ha celebrat, a la seu de la UIMP de Santander, un seminari titulat “Recerca, Desenvolupament i Innovació”, durant el qual s'ha presentat el Document per al Debat sobre el Sistema Nacional d'Innovació (SNI)*, Llibre Verd, realitzat per la Fundació COTEC per a la Innovació Tecnològica a requeriment de la Comissió Interministerial de Ciència i de Tecnologia.

Al llarg d'aquest seminari s'ha fet referència freqüentment al contingut de l'esmentat document, i cal esperar que, després de la seua discussió i una vegada batejat com a Llibre Blanc de la Innovació a Espanya, esdevinga les beceroles d'obligada referència en tots els fóruns de política científica i tecnològica.

El document basa el seu discurs sobre dos pilars fonamentals:

1) Diagnòstic i recomanacions dels diversos actors del SNI: administracions públiques (nacionals i autonòmiques), infraestructures de recolzament a la innovació (centres tecnològics, associacions de recerca, parcs tecnològics, CEEIS, ...), sistema públic R+D (Organismes Públics d'Investigació —OPIS— i universitats), empreses.

Com a novetat, cal destacar l'aparició de dos nous conceptes dins del Sistema Públic de R+D: OPIS Orientats i OPIS no Orientats. Dins d'aquests darrers es trobarien les universitats. Els OPIS Orientats haurien de procurar la generació de coneixement transferible per a la seua aplicació industrial i d'adoptar un model de gestió empresarial (amb indicadors de rendiment, incentius als investigadors segons l'aplicabilitat i transferència de resultats, etc.) tot apostant per la figura jurídica de societats estatals, mentre que els OPIS no Orientats haurien de “mantenir” una orientació “discrecional” cap a l'aplicació industrial i “continuar” amb la seua actual estructura jurídica d'ens autònoms de l'administració, amb autonomia en la docència i la investigació, dedicant-se, principalment, a augmentar la base científica del país. És interessant el tractament que el document dona als instituts universitaris, definint-los com un instrument d'orientació de la recerca universitària, amb la consegüent renúncia de l'autonomia investigadora a aquells investigadors que voluntàriament s'hi adscriuen.

2) La necessitat d'implementar a Espanya dos plans nacionals diferents amb distintes fonts de finançament: un Pla Nacional de R+D, adreçat als OPIS no Orientats, i un Pla Nacional Tecnològic, adreçat a les infraestructures

de recolzament a la innovació, a l'empresa i als OPIS Orientats.

Aprofundint en aquest punt, resulta preocupant la recomanació que fa el Llibre Verd sobre la implementació de dos plans nacionals diferents, bo i agrupant en dos compartiments estancs els diversos actors del SNI. Aquest fet col·locaria la investigació pública, i per consegüent la universitària, en un lloc allunyat de les demandes i dels recursos tecnològics, originant amb això un segur distanciament entre els mons científic i tecnològic, i retrocedint en el procés d'acostament que, de comú acord entre empreses, científics i administració, s'ha vingut definint com una cosa imprescindible per aconseguir la competitivitat que requereixen les nostres empreses.

La idea que es llança de manera subliminar és la d'“aïllar” la universitat pública, ja que no és rendible atesa la “presumpta” falta d'aplicabilitat de les seues activitats investigadores, reduint-se a mínims les seues dotacions pressupostàries, de manera que a penes permeten la seua subsistència. I, d'altra banda, potenciar aquelles estructures que “realment serveixen per a alguna cosa”. Obliden que la universitat és l'òrgan polivalent per excel·lència i que posseeix una il·limitada capacitat potencial, una capacitat que, en benefici de tots, cal aprofitar i reconduir mitjançant la creació de grups interdisciplinars i la correcta utilització dels seus instituts universitaris. Aquests instituts estarien a cavall entre el Pla Nacional de R+D i el Pla Tecnològic Nacional.

Finalment, i pel que fa al cas, m'agradaria fer extensiva una reflexió: de quina manera podria afectar en un futur aquest nou disseny de polítiques el finançament de les universitats públiques? A Santander es van sentir públicament algunes veus que denunciaven les universitats com a “entitats que fagociten, en el seu propi profit, tots els recursos ‘insuficients’ que perceben els seus representants, sense que d'això se n'obtinguen beneficis per a l'entorn productiu”. Si permetem que pensem com aquest es generalitzen sense que hi tinguen una oposició adequada i ens prenem a la lleugera alguns documents com el que ara tractem, hauríem d'anar amb compte i assumir-ne les conseqüències. ☹

*El document ha estat elaborat per la Fundació COTEC en col·laboració amb una mesa d'experts composta en un 16% per representants d'instituts del CSIC, un 14% d'universitats, un 30% d'empreses, un 28% d'instituts tecnològics i un 12% de representants de l'administració central.